

Mokinio įtraukimas ir reagavimas į elgesio bei emocinius sunkumus

Seminaras Lietuvos karjeros specialistams

SEMINARAS

Ieva Kuginytė-Arlauskienė

Dalyvių elgesio situacijos

Pagrindinė dilema

Kaip tęsti karjeros ugdymą, kai mokinys atsisako užduočių, vengia pokalbio arba elgesio epizodas sutrikdo konsultaciją?

Praktinė kryptis

Įvardyti konkretų elgesį, išsiaiškinti jo aplinkybes, pritaikyti konsultaciją ir sutarti dėl pagalbos.

 Saugumo situacijose pirmiausia taikomas mokyklos veiksmų planas.

Dalyvių aprašymuose minima

Elgesys ir emocijos

- uždarumas
- baimė kalbėti apie ateitį
- užduočių atsisakymas
- nenoras dalyvauti
- garsus komentavimas
- išbėgimas iš klasės
- agresija

Taip pat klausimai apie

- mažai kalbantį šeštoką
- autistiškus mokinius, kurių veikla siejama su telefonu

ⓘ Šių situacijų priežastis reikia išsiaiškinti atskirai. Vien elgesio pavadinimo nepakanka reagavimo planui.

Skirtingos situacijos ir pagalbos poreikiai

Atskirai nagrinėkite:

- uždarumą
- atsisakymą
- trikdančią elgesį
- grėsmę saugumui

Tylus mokinys

Vien neįsitraukimas nėra pagrindas taikyti agresijos valdymo priemones.

Karjeros specialisto vaidmuo ir ribos

Karjeros specialistas gali

- pritaikyti savo konsultaciją
- fiksuoti stebėjimus

Specialistų ir komandos darbas

- individualių poreikių vertinimas
- išsamesnis funkcinis elgesio vertinimas
- saugumo ir pagalbos planas

ⓘ Karjeros specialistas renka stebėjimus ir pritaiko veiklą. Išsamesnį elgesio vertinimą atlieka kompetentingi specialistai.

ⓘ Konsultacijos pritaikymas nepakeičia individualaus saugumo plano.

Elgesys ir jo aplinkybės

Ką stebėti	Ką užrašyti
Konkretus elgesys	Ką mokinys pasakė ar padarė ir koks buvo poveikis. Venkite bendrų etikečių.
Prieš epizodą	Instrukciją, aplinką, dalyvius, veiklos trukmę ir pokyčius.
Po epizodo	Suaugusiųjų reakciją ir tai, ar veikla tęsėsi ar baigėsi.

Mokinio patirtis ir pagalbos susitarimai

Ką išsiaiškinti	Praktinis klausimas
Užduoties supratimas ir pagalba	Ar suprato užduotį? Kaip prašo pagalbos ar pertraukos? Kada panaši veikla pavyksta?
Mokinio paaiškinimas	Ką sako ar parodo pats mokinyš? Koku būdu gali išreikšti patirtį?
Saugumo susitarimai	Kas kviečiamas, kas rūpinasi kitais mokiniais ir kas palaiko kontaktą su išėjusiu mokiniu?

Stebėjimo lapas

Ką fiksuoti	Pavyzdinė įrašo forma
Aplinkybės prieš elgesį	Pateikta kelių žingsnių instrukcija, grupė dirbo triukšmingai
Stebimas veiksmas	Mokinys padėjo lapą ir išėjo iš patalpos
Aplinkybės po elgesio	Suaugusysis reagavo pagal sutartą mokyklos planą
Mokinio paaiškinimas	Užrašomi jo žodžiai ar pasirinkimas, jei pateiktas
Ką bandysime pakeisti	Viena konkreti konsultacijos sąlyga ir aptarimo data

 Pavyzdiniai įrašai. Stebėjimo lapas savaime nenustato elgesio funkcijos.

Kaip pradėti kontaktą

Žingsnis	Ką daryti
1 Kontaktas	Pasakykite, kas vyks šiandien ir ką mokinys gali pasirinkti.
2 Veikla	Pasiūlykite nedidelę veiklą arba demonstraciją. Asmeninius sunkumus aptarkite individualiai.
 Nespauskite iš karto atsakyti į klausimą apie visą profesinę ateitį.	

Atsisakymas ir konsultacijos pritaikymas

Žingsnis	Ką daryti
3 Atsisakymo tyrinėjimas	„Ar neaišku, per sunku, neįdomu, ar norėtum pertraukos?“ Atsakymą priimkite mokiniui prieinamu būdu.
4 Pritaikymas	Pakeiskite vieną sąlygą ir užrašykite rezultatą. Pavyzdžiui, vietoj rašymo pasiūlykite pasirinkti veiklos vaizdą ir išbandyti pirmą veiksmą.

 Atsisakymo priežastį išsiaiškinkite su mokiniu. Klausimo variantai neapima visų galimų priežasčių.

Dalyvavimo aptarimas ir tolesnis planas

Žingsnis	Ką daryti
5 Konkretus grįžtamasis ryšys	Išvardykite veiksmą: „Pasirinkai užduotį ir paprašei paaiškinti pirmą žingsnį.“ Paklauskite mokinio vertinimo.
6 Tolesnis planas	Su komanda aptarkite stebėjimus ir sutarkite, ką tęsti ar keisti. Jei atsisakymas išlieka, peržiūrėkite pagalbą ir veiklos sąlygas.

 Pažangą vertinkite pagal konkrečius mokinio veiksmus ir jam suteiktą pagalbą.

Tylėjimas ir atsisakymas

Situacija	Siūlomas pirmas veiksmas	Tolesnis darbas
Mokinys tyli ar vengia pokalbio	Pasiūlyti atsakyti pasirinkimu, vaizdu ar vėliau individualiai	Išsiaiškinti pageidaujamą bendravimo būdą
Atsisako užduoties	Patikrinti supratimą ir pasiūlyti mažesnį veiksmą ar kitą pateikimą	Fiksuoti, kokiomis sąlygomis dalyvauja

 Pirmiausia patikrinkite užduoties supratimą ir mokiniui priimtina bendravimo būdą.

Triukšmavimas, išėjimas ir agresija

Situacija	Siūlomas pirmas veiksmas	Tolesnis darbas
Garsiai komentuoja	Trumpai ir ramiai priminti sutartą taisyklę, pasiūlyti sutartą būdą pasisakyti	Individualiai aptarti aplinkybes ir pritaikymą
Išeina iš klasės	Veikti pagal sutartą mokyklos priežiūros ir saugumo tvarką	Po epizodo aptarti priežastis, pertraukos ir grįžimo signalą
Kyla agresija ar tiesioginė grėsmė	Stabdyti karjeros užduotį, užtikrinti saugumą ir kviesti numatytą pagalbą	Su komanda peržiūrėti individualų saugumo ir pagalbos planą

 Saugumo situacijose pirmiausia taikomas mokyklos veiksmų planas.

Saugumas ir skubi pagalba

Tiesioginė grėsmė gyvybei ar sveikatai

Kai reikia skubios pagalbos, kvieskite ją, nelaukite.

Veiksmų ribos

Veikite pagal sutartą saugumo planą. Specialaus pasirengimo reikalaujančių intervencijų neimprovizuokite.

Epizodo metu

Nebandykite įrodyti mokiniui, kad jo elgesys „sugriauš karjerą“.

Pokalbio formuluotės

Prieš veiklą

„Šiandien galime išbandyti vieną užduotį arba pirmiausia pažiūrėti, kaip ji atliekama. Kurį variantą renkiesi?“

Atsisakymo metu

„Matau, kad nepradėjai. Parodyk, ar reikia paaiškinimo, kitos užduoties, ar pertraukos.“

Po epizodo, kai mokinys pasirengęs kalbėtis

„Kas buvo sunkiausia? Ką galėtume sutarti, kad kitą kartą galėtum paprašyti pagalbos?“

 Pokalbį atidėkite, jei mokinys dar negali jame dalyvauti. Klausimus pritaikykite jo komunikacijai.

Komandos susitarimai

Kas	Ką daro
Karjeros specialistas	Parengia prieinamą veiklą ir užrašo stebėjimus
Specialusis pedagogas	Padedą įvertinti užduoties atitiktį mokymosi poreikiams
Psichologas ar kitas kompetentingas specialistas	Pagal savo funkcijas prisideda prie emocinių sunkumų ir elgesio vertinimo
Mokyklos administracija	Užtikrina aiškią saugumo tvarką

 Konkretūs vaidmenys sutariami pagal mokyklos organizavimą.

Šeima, tikslas ir profesinė kryptis

Su šeima aptarkite

- kas padeda
- kokie signalai pastebimi
- kokie bendri susitarimai galimi
- mokinio nuomonę rinkite jam prieinamu būdu.

Vienas įsitraukimo tikslas

Pavyzdžiui, pasirinkti veiklą arba pasinaudoti pagalbos signalu. Vertinkite pagal mokinio ankstesnę patirtį, ne pagal iš anksto nustatytą visiems tinkamą trukmę.

 Profesinę kryptį tyrinėkite individualiai. Vien emociniai sunkumai nenustato, kokį darbą mokiniui siūlyti.

Pagrindinė išvada

Įtraukimo planas, elgesio aplinkybių vertinimas ir saugumo planas turi skirtingas paskirtis.

Menkas dalyvavimas

Tai analizės pradžia. Pirmiausia patikrinkite konkretaus mokinio patirtį ir veiklos sąlygas.

Kai kyla grėsmė saugumui

Karjeros konsultaciją pakeičia sutarti saugumo veiksmai.

